herpy

VARANER

Varanus caudolineatus

Varanus caudolineatus er en av verdens minste varaner: en dagaktiv, halvt trelevende dvergvaran på 25-32 cm fra de tørre krattområdene i det vestlige Australia. Den bor i sprekker under løs bark og i hule trær, lever av insekter og små øgler og er sjelden i fangenskap. Arten er avlet i fangenskap, men kunnskapen om pleie er sparsom, og en del av veiledningen bygger på beslektede dvergvaraner.

Familie: Varanidae Engelsk: Line-tailed Pygmy Monitor Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**25-32 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**8-12 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**80 × 50 × 100 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**28-34 °C**
Varmeplass	**45-55 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**30-60 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**3-6 egg**
Kull per år	**2-4**
Inkubasjon	**77 dager** ved 29-31 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus caudolineatus hører til dvergvaranene (undersslekten *Odatria*) og ble beskrevet i 1885 av George Albert Boulenger. Halen er kort, bred og flattrykt, høyst 1,25 ganger så lang som kroppen, med kraftig kjølede skjell i hele ringer. Etter noen flekker fremst har halen fire til seks brutte lengdestriper, som har gitt arten dens vitenskapelige navn (*caudolineatus* betyr «linjehalet»). Grunnfargen er gråaktig til gulaktig med store brune til svarte flekker, og noen dyr har et rødbrunt bånd nedover ryggen. Hode og hals er mørkere og tettere flekkete, og en tydelig mørk stripe løper over tinningen. Den nærstående *Varanus gilleni* har rundere, mindre fremstående skjell på ryggen og en nesten uflekket buk.

Totallengden når opp til omkring 32 cm. Voksne dyr ligger trolig på 25-32 cm; den nedre grensen i boksen er et anslag. Dyrene blir kjønnsmodne ved en snute-kloakk-lengde på omkring 9 cm, og de største når 13 cm for hanner og 12 cm for hunner. Nordlige bestander blir større enn de sørlige og ligner mer på *V. gilleni*. Hannene er kanskje litt større enn hunnene, men forskjellen er ikke sikker. Vekten er ikke kjent.

Arten er sjelden i fangenskap og avles langt sjeldnere enn *V. gilleni*. I zoologiske hager er det bare registrert to dyr, begge hanner i Europa. Arten er avlet over flere generasjoner, og det finnes tall for kull, inkubasjon og unger, men nesten ingenting om selve pleien. Temperaturer, terrariemål og fôr bygger derfor på ville dyr og på beslektede dvergvaraner, særlig *V. gilleni* og *Varanus similis*.

Livslang forpliktelse: Dyret er lite og krever verken stort terrarium eller dyrt fôr, men det krever et varmt og lyst oppsett året rundt, levende insekter og en holder som er villig til å tilpasse pleien underveis, fordi det ikke finnes noe fasit. Levetiden i fangenskap er ikke kjent; tallet i boksen er et anslag ut fra beslektede dvergvaraner, og dyret må regnes som et ansvar i en årrekke.

Les mer: Inkubasjon av egg

Utbredelse og leveområde

Varanus caudolineatus finnes bare i Western Australia. Typelokaliteten er Champion Bay ved Geraldton, og arten er dessuten funnet fra Carnarvon og Minilya i vest til Laverton og Lake Nabberu i øst, og fra Tambrey Station og Meekatharra i nord til Cadoux i sør, blant annet også ved Yalgoo, Cue og Nannine. Utbredelsen strekker seg fra kysten ved Geraldton og Carnarvon inn i det tørre og halvtørre indre av delstaten.

Den finnes ikke i det øvrige Australia. Arten forveksles lett med *Varanus gilleni*, som blant annet lever i det sentrale Australia, men de to utbredelsesområdene overlapper ikke etter de någjeldende funnene.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Varanus caudolineatus lever i kratt, åpent skogland og gressland der akasier (blant annet mulga) og spinifexgress dominerer. Dyrene holder til i trær og søker skjul i sprekker under løs bark, i hule stammer av mulga og eukalyptus og i steinblokker. Næringssøket foregår likevel ofte på bakken, og dyrene kan gå inn i hull i jorden etter bytte.

Arten er dagaktiv, men forholdsvis stillesittende. Den blir først aktiv i de varmeste timene, når temperaturen har kommet opp på 30-45 °C, og den går typisk bare omkring 34 m fra treet sitt. Samme tre brukes i omkring tre dager av gangen, og dyret kan bli i det i opptil 15 dager uten å forlate det. Flere dyr kan dele et lite område: Opptil fire dyr kan leve innenfor 500 m², og hanner og hunner er ganske tolerante overfor hverandre. Paringen ligger trolig i juli og august, og hunnene legger eggene sine i november og desember, altså i begynnelsen av den australske sommeren. Klimaet er tørt med svært varme dager.

Stell

TERRARIET

Målene for *Varanus caudolineatus* er lånt fra de trelevende dvergvaranene *Varanus similis* og *Varanus gilleni* og skalert ned, fordi arten er mindre. Ett dyr eller et par må ha et terrarium på minst 80 × 50 × 100 cm (lengde × bredde × høyde), og høyden er viktigere enn gulvarealet, fordi arten lever på stammer og under bark. Større er bedre. Den litt større *V. similis* må ha minst 80 × 80 × 130 cm.

Innred med mange tette skjul. Korkrør, korkbark på bakveggen og loddrette stammer med løs bark gir de sprekkene arten søker i naturen. Skjulene må være trange, så dyret kan klemme seg inn. Ikke fjern skjulene for å få dyret frem: Da blir det stresset, ikke tamt.

Bunnen bør være dyp nok til at dyret kan grave, og til at fuktigheten kan holde seg nederst: 5-10 cm jord blandet med sand passer godt. La en del av bunnen være litt fuktig, så den kan brukes som eggleggingssted. En eggleggingskasse eller en dyp bakke med fuktig jord og sand satt høyt i terrariet fungerer godt som reirplass.

Varmekildene må være skjermet: Alle pærer og spotter skal sitte bak nett eller i armaturer, så dyret ikke kan brenne seg. Døren må lukke tett. Dvergvaraner finner alle sprekker, og et dyr på 25 cm slipper ut gjennom et lite hull.

Unger kan i starten holdes i en mindre bakke eller et lite terrarium på omkring 60 × 30 × 30 cm, men må flyttes opp etter hvert som de vokser.

TEMPERATUR

Varanus caudolineatus er aktiv når luften er 30-45 °C, så terrariet må gi mulighet for høye temperaturer. Tallene nedenfor er et forsiktig anslag ut fra beslektede dvergvaraner.

- Bakgrunn om dagen: 28-34 °C. Til sammenligning holdes *Varanus similis* ved 25-30 °C, og ørkenlevende dvergvaraner har en varm side på 29-38 °C.
- Solplass: 45-55 °C overflatetemperatur på en gren eller en stein, målt med et IR-termometer. Angivelsene svinger fra 40 °C for trelevende dvergvaraner til 70-78 °C for ørkenlevende, jordlevende dvergvaraner. Start i den lave enden.
- Natt: 20-24 °C. Natten kan være kjøligere enn dagen, men den må ikke bli kald.
- Det skal være en stor temperaturgradient, så dyret selv kan velge mellom solplass og kjølig skjul.

Bruk halogenspotter eller andre varmepærer med termostat, og mål både overflate og luft. Dyr som ligger i skjul hele dagen uten å komme frem og sole seg, er enten for kalde eller stresset. Om arten trenger en kjølig vinterperiode, er ikke kjent.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Varanus caudolineatus kommer fra tørre strøk i Western Australia, og luftfuktigheten i terrariet skal ligge på omkring 30-60 %, med et fuktigere hjørne nederst i bunnen og tørrere luft ved solplassen. Til sammenligning holdes trelevende dvergvaraner ved 60-80 % med daglig sprøyting om kvelden, mens jordlevende ørkendvergvaraner holdes tørrere ved 20-50 % og en fuktig bunn.

Gi en lav, stabil vannskål med friskt vann, som skiftes daglig. Dyret drikker trolig også dråper fra sprøytede overflater, så en lett sprøyting av en del av terrariet et par ganger i uken er nok. Hold ventilasjonen god, og unngå konstant våt bunn, som gir sopp og hudproblemer.

LYS OG UVB

Varanus caudolineatus er dagaktiv og soler seg i varmen, så den trives best med sterkt lys og UVB. Bruk et UVB-rør (T5 eller tilsvarende), montert over et yndlingshvilested, så UV-indeksen ved solplassen ligger omkring 3-4 (Ferguson-sone 3), og eventuelt en ekstra UV-spot, slått på kort tid hver dag. Sonen er et anslag ut fra at arten soler seg mye. Det må være skygge i resten av terrariet.

Hold lyset på 12 timer om dagen. Gi en kraftig dagslyspære eller en halogenspot ved solplassen. Bytt UVB-rør etter produsentens anvisning, typisk etter 12 måneder, fordi UV-utbyttet synker selv om røret fortsatt lyser.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

I naturen lever *Varanus caudolineatus* mest av leddyr: kakerlakker, gresshopper og andre insekter, edderkopper og skorpioner, og sjeldnere tusenbein, biller, sikader og nattsommerfugler. Små øgler tas også, særlig gekkoer, og gekkoer som er for store til å overmanne, kan bli angrepet for å få tak i den avkastede halen. Det passer med en kost av levende insekter i fangenskap.

I fangenskap består kosten av: - Kakerlakker (for eksempel dubia), gresshopper og sirisser i passende størrelse, så insektene ikke er større enn dyrets hode. - Variasjon: store gresshopper med bevegelige vinger utløser en kraftig jaktreaksjon hos dvergvaraner. - En liten bit kjøtt eller en pinky-mus av og til, særlig til drektige hunner, ikke som hovedfôr.

Pudre fôret med kalk og et multivitamintilskudd; behovet for D3 avhenger av hvor mye UVB dyret får. Som utgangspunkt får voksne dyr 3-4 små måltider i uken og unger oftere; juster etter kroppsformen. Dvergvaraner tar gjerne for mye, så fedme er en risiko. Gi drektige hunner mer protein og tilskudd.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Varanus caudolineatus er så liten at bitt og klør neppe gir alvorlige skader, men dyret kan både bite og klore, så håndtering bør være rolig og kort. Halesmell er neppe et problem ved denne størrelsen. Oppdrettede dvergvaraner kan bli tamme, mens ville dyr er sky og flykter eller gjemmer seg, noe som er naturlig atferd og ikke tegn på sykdom. Ikke fjern skjulene for å få dyret frem.

Håndter dyret bare når det er nødvendig, og la det komme til en åpen hånd. Ta aldri tak i halen. Vask hendene før og etter, da varaner kan bære salmonella; det gjelder også hvis du bare har rørt ved terrariets innredning. Barn bør ikke håndtere dyret uten tilsyn.

Sosialt er arten tolerant i naturen, der flere individer kan dele et område, og hanner og hunner er ganske avslappede overfor hverandre. I fangenskap holdes den enkeltvis eller parvis. Start med ett dyr, eller et par som kan skilles hvis det oppstår uro. Som hos *Varanus gilleni* tas hannen ut før hunnen legger egg.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Størrelse og farge er ikke et sikkert kjønnstegn hos *Varanus caudolineatus*, og hannene er høyst litt større enn hunnene. Til gjengjeld er arten lett å kjønnsbestemme ved gjennomlysing av halerota med en kraftig lyskilde i et mørkt rom: Hannens hemipenes sees som avlange røde ovaler, og hunnen har dem ikke. Metoden virker hos mange små arter allerede fra omkring 5 cm snute-kloakk-lengde.

Hunnene er kjønnsmodne ved en snute-kloakk-lengde på omkring 8-9 cm og hannene ved omkring 9 cm. Alderen er ikke kjent, men er sannsynligvis omkring to år, som hos en godt fôret *Varanus similis*.

PARRING

I naturen ligger paringen trolig i juli og august. Hos den nærstående *Varanus gilleni* kan et par holdes sammen året rundt, med tilfeldig atskillelse i den australske vinteren (mai til september). Hannen jager hunnen, sjekker henne med tungen og klorer på ryggen hennes, og paringen kan skje i skjul.

Fôr hunnen godt før og etter paringen. Fjern hannen i god tid før hunnen skal legge egg, så hun kan legge dem uten stress. Hos den nære slektningen *Varanus similis* legges eggene omkring fire til seks uker etter paringen, og hunnens økte appetitt og tykkere kropp er et tegn på at paringen er vellykket.

EGGLEGGING OG KULL

Hunner av *Varanus caudolineatus* legger 3-6 egg per kull, i naturen i november og desember. Ville hunner kan legge opptil fire kull i løpet av en sesong, og i fangenskap er det typisk to-tre kull i året. Gi derfor hunnen rikelig med fôr og kalk hele sesongen.

Sett en eggleggingskasse klar, for eksempel en trekasse fylt med en blanding av jord og sand, høyt i terrariet eller en dyp bakke på gulvet med minst 27 °C. Tilby gjerne flere steder. Hos den beslektede *Varanus similis* graves eggene godt ned, og reiret dekkes omhyggelig til. Hunnen må fôres rikelig etter eggleggingen for å komme seg.

INKUBASJON

Egg av *Varanus caudolineatus* klekkes etter omkring 77 dager ved 29-31 °C. Tallet bygger på få egg. Til sammenligning klekkes egg av den større *Varanus similis* etter 120-136 dager ved 28-29 °C.

Flytt eggene forsiktig og hold dem med samme side opp, så de ikke vendes. Merk toppen. Legg dem halvt nedgravd i fuktig perlitt eller vermikulitt i en lukket plastboks med små lufthull i en rugemaskin. Egg tåler tørke bedre enn for mye fukt: våt bunn gir raskt uopprettelige skader. Drypp litt vann ned i hjørnene etter 2-3 uker uten å røre eggene.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene av *Varanus caudolineatus* er ved klekkingen omkring 12 cm i total lengde, 5 cm fra snute til kloakk og veier 1,5-2,5 g. Som hos beslektede dvergvaraner spiser ungene små sirisser, kakerlakker og gresshopper pudret med vitaminer fra de første dagene, og de kan holdes sammen de første månedene, til kjønnet kan sees eller det oppstår problemer ved fôringen. Da må de skilles for å unngå bitt og stress.

Unger holdes i et lite terrarium med skjul, en lav vannskål, varme og UVB. Bruk papirservietter på bunnen til navlen er lukket, og skift deretter til jord og sand. Veksthastigheten er ikke kjent.

Helse og vanlige feil

Varanus caudolineatus har de samme typiske problemene som andre små, dagaktive varaner i fangenskap:

- For lav temperatur eller manglende solplass, som gir dårlig fordøyelse og manglende appetitt.
- Fedme hos dyr som får for mye fôr eller for fett fôr (pinkier hver dag).
- Mangel på kalk og D3 ved manglende UVB eller tilskudd: bløte kjever, krumme lemmer og skjelvinger.

- Hudproblemer og sopp ved konstant våt bunn.
- Parasitter og stress hos nyinnkjøpte, viltfangede dyr. Få dyret undersøkt for innvollsormer og protozoer hos en veterinær med erfaring på krypdyr.
- Eggleggingsproblemer (eggleggingsvansker) hos hunner uten egnet eggleggingssted eller med for lite kalk.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og er aktivt i varmen. Oppsøk veterinær hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker eller ligger slapt i skjul midt på dagen. Hold alltid hygienen i orden, fordi varaner kan bære salmonella.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.